

2. Федоров М. ІТ під час війни: виклики, досягнення, перспективи. - Інформаційне агентство Інтерфакс Україна. – [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/blog/881572.html>
3. Наказ Міністерства промислової політики України «Про затвердження методики ідентифікації українських високотехнологічних промислових підприємств» від 08.02.2008 р. № 80. URL: <http://surl.li/tnymf>
4. Мельник О. Г. Системи фінансування високих технологій / О. Г. Мельник // Проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 47–52.
5. Стратегія розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року (проект). URL: <http://surl.li/sefmj>
6. Щербина В. Технологічне підприємництво: де США та Україна можуть допомогти один одному. URL: <http://surl.li/sefnr>
7. Концепція формування системи технологічного підприємництва в Україні / А.І. Бутенко, Н.Л. Шлафман, О.В. Бондаренко // Економічний вісник Донбасу. — 2017. — № 1 (47). — С. 31–38.
8. World Digital Competitiveness Ranking / IMD. 2021. URL: https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release-2021/digital_2021.pdf
9. Які п'ять напрямків для стартапів будуть затребувані в Україні після війни. URL: <http://surl.li/kiixx>
10. Міністри представили Стратегію розвитку інновацій України — про що в ній ідеться. URL: <http://surl.li/sefny>
11. Сфера біотехнологій України – дослідження. URL: <http://surl.li/sefof>

1.12. Інноваційні форми симбіозу господарського самоуправління і державного управління в агропродовольчій системі

Молдаван Л.В.,

*доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України,
головний науковий співробітник відділу форм і методів
господарювання в агропродовольчому комплексі,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»*

Особливості сільськогосподарської діяльності (територіальна розосередженість, ризики впливу непередбачених кліматичних умов, сезонний характер виробництва, обмеження в зберіганні більшості видів продукції, нееластичний попит на продовольчому ринку), а також формування складних виробничих інтеграційних структур у суміжних з сільським господарством сферах АПК, загострення конкуренції на світових ринках, монополізація великими транснаціональними компаніями експортних каналів збуту продукції обумовлюють зміни в господарському самоуправлінні і державному управлінні,

спонукаючи їх до взаємодоповнення та співпраці. Ці зміни породжують нові елементи і зв'язки, що ведуть до більш складних організаційних структур аж до революційного зламу старих систем і переходу їх на більш високий рівень – вертикальне самоуправління у партнерстві з державним управлінням. Зазначене демонструють сільськогосподарські палати цілого ряду європейських країн, органи управління сільським господарством на рівні графств у США, поширені у світовій практиці професійні та міжпрофесійні об'єднання в агропродовольчому комплексі й інші громадські саморегульовані організаційні структури, які охоплюють працівників усіх ланок ланцюжка просування продукції від виробника до споживача, забезпечуючи захист та узгодження інтересів своїх членів та суспільства в цілому.

Вивчення господарської системи управління в країнах усталеної ринкової економіки, її природи, функцій, повноважень, фінансування, взаємовідносин з сільськогосподарськими товаровиробниками і державою є важливим, оскільки такий підхід до симбіозу державного управління і господарського самоуправління в Україні відсутній як у правовому, так і практичному аспектах. Не приділяється достатньої уваги даній проблемі і в наукових дослідженнях. З огляду на очікуване членство України в ЄС важливо ознайомитися з досвідом вирішення даного питання в західноєвропейських країнах.

Центральною ланкою системи господарського управління французьким сільським господарством виступають *сільськогосподарські палати*. Відповідно до законодавства Франції, сільськогосподарські палати є громадськими організаціями, які представляють сільськогосподарські інтереси перед державними владними структурами. [1]. Вони перебрали на себе місію впровадження технічного і технологічного прогресу серед виробників, яку до 60-х років виконувало Міністерство сільського господарства Франції.

При цьому палати виконують функції не політичного, а господарського представництва, надають державним органам необхідну інформацію про стан справ у сільському господарстві і висловлюють свою думку щодо вирішення сільськогосподарських проблем. Сільськогосподарські палати наділені автономією у прийнятті рішень, їх цілі визначаються без втручання держави.

Водночас особливістю сільськогосподарських палат є те, що будучи громадськими закладами, вони функціонують у правовому полі законів для державних структур. Їх рішення контролюються державою. Їх бухгалтерія ведеться відповідно до інструкцій для державних бухгалтерій і контролюється Державною аудиторською службою.

Держава разом з Європейським Союзом і місцевими органами самоуправління (місцевими громадами) впливає на орієнтацію діяльності сільськогосподарських палат шляхом делегування їм виконання окремих програм за додаткове фінансування на контрактній основі. Кожна сільськогосподарська палата має право на маневри при виборі цілей діяльності залежно від особливостей регіону, в якому вона функціонує.

Система сільськогосподарських палат має вертикальну адміністративно-територіальну піраміду, основу якої формують департаментальні (районні) палати.

Основні функції департаментальних сільськогосподарських палат пов'язані з наданням конкретних послуг фермерам і включають:

- *надання технологічних рекомендацій* для організації виробництва різних видів сільськогосподарських культур і тваринницької продукції з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу;

- *управління фермерськими господарствами*. Сільськогосподарські палати мають центри бухгалтерського обліку, які ведуть цей облік у кожному господарстві, за його замовленням, по собівартості. Фермер може звертатися за цією послугою і до приватної служби, якщо вона не коштуватиме дорожче;

- *здійснення попереднього вивчення можливостей капіталовкладень* господарств та технологічні рекомендації щодо їх здійснення;

- *аналіз стану господарств* у випадку виникнення серйозних економічних і фінансових проблем та надання фермерам консультацій щодо виходу із ситуації;

- *професійне навчання фермерів*. Сільськогосподарська палата через постійно діючі Курси підвищення кваліфікації пропонує фермерам щорічне навчання на замовлені теми. Недільний, як правило, цикл таких занять дає можливість донести до фермерів інформацію щодо усіх нових техніко-технологічних розробок та можливостей їх впровадження в конкретних місцевих умовах.

На особливу увагу заслуговує робота сільськогосподарської палати щодо підтримки організації початку діяльності молодих фермерів, яка здійснюється в рамках загальнодержавної програми щодо «омолодження» фермерського корпусу. Очоливши ферму, молода людина звертається до сільськогосподарської палати із замовленням оцінити стан господарства і дати рекомендації щодо перспектив його розвитку.

Молодий фермер може підписати із сільськогосподарською палатою контракт на консультативне супроводження господарства необхідними спеціалістами упродовж перших 3-х років його становлення. Ця робота може

включати моніторинг технологій у виробництві продукції, на якій спеціалізується господарство, впровадження рекомендацій щодо способів обробітку ґрунту, спостереження за оновленням обладнання, допомогу у веденні бухгалтерського обліку й інш. Оплату компенсують державні субсидії, що виділяються на початок діяльності ферми.

Бюджет палати становить суму, яка приблизно відповідає 1% вартості сільськогосподарської продукції, що виробляється в департаменті. Джерелами надходжень до бюджету є: податок „сільськогосподарська палата”, який встановлюється державою і наповнює бюджет на 40%; оплата послуг сільськогосподарськими товаровиробниками становить 15% бюджету палати; на субсидії департаментального бюджету, держави та/або Європейського Союзу припадає 11%; решту бюджету наповнюють кооперативний банк, ряд державних сільськогосподарських установ та фінансовий прибуток від розміщення обігових коштів й інших джерел.

Наразі консолідований бюджет сільськогосподарських палат країни становить 750 млн євро [2].

Більша частина бюджету (60-65%) використовується на утримання штатного персоналу (55-60 спеціалістів департаментальної палати, 65% яких працює безпосередньо з фермерами, решта виконує адміністративну апаратну роботу). Всього в палатах країни зайнято 8200 співробітників, в тому числі 6150 спеціалістів сільського і лісового господарства [2].

Апаратом сільськогосподарської палати управляють самі товаровиробники через вибраних ними членів палати. Серед них в межах 70% є керівники господарств, делеговані фермерами, решта – це представники від власників лісових угідь, фермерів-пенсіонерів, землевласників, які не займаються сільськогосподарською діяльністю, та від найманих фермерами працівників. Члени сільськогосподарської палати поводять пленарні засідання 2-3 рази в рік. Між засіданнями рішення приймають Бюро палати і її Президент. Їх функції:

- представництво сільськогосподарської палати в офіційних органах;
- участь у роботі спеціальних суміжних комісіях, сформованих з представників адміністрації і різних сільськогосподарських професійних організацій, які розглядають справи щодо участі фермерів у програмах державних субсидій;
- вивчення застосування на практиці багаточисельних розпоряджень різних органів управління, що стосуються сільського господарства і діяльності фермерів;
- управління штатними службами сільськогосподарської палати.

– Для досягнення узгодженості дій департаментальні сільськогосподарські палати об'єднані на регіональному (обласному) рівні в регіональні сільськогосподарські палати, а на національному – у Постійну асамблею сільськогосподарських палат (APCA) [3]. Національною і регіональними структурами управляють представники сільськогосподарських палат департаментів.

– Департаментальні палати фінансують палати вищого адміністративного рівня і делегують їм функції:

– - представляти господарські інтереси галузі перед регіональними і національними органами влади;

– - надавати сільськогосподарським палатам департаментів необхідну їм для діяльності інформацію, економічні й інші наукові розробки;

– - вести з ними спільно справи фермерів, які виходять за межі компетенції департаментів.

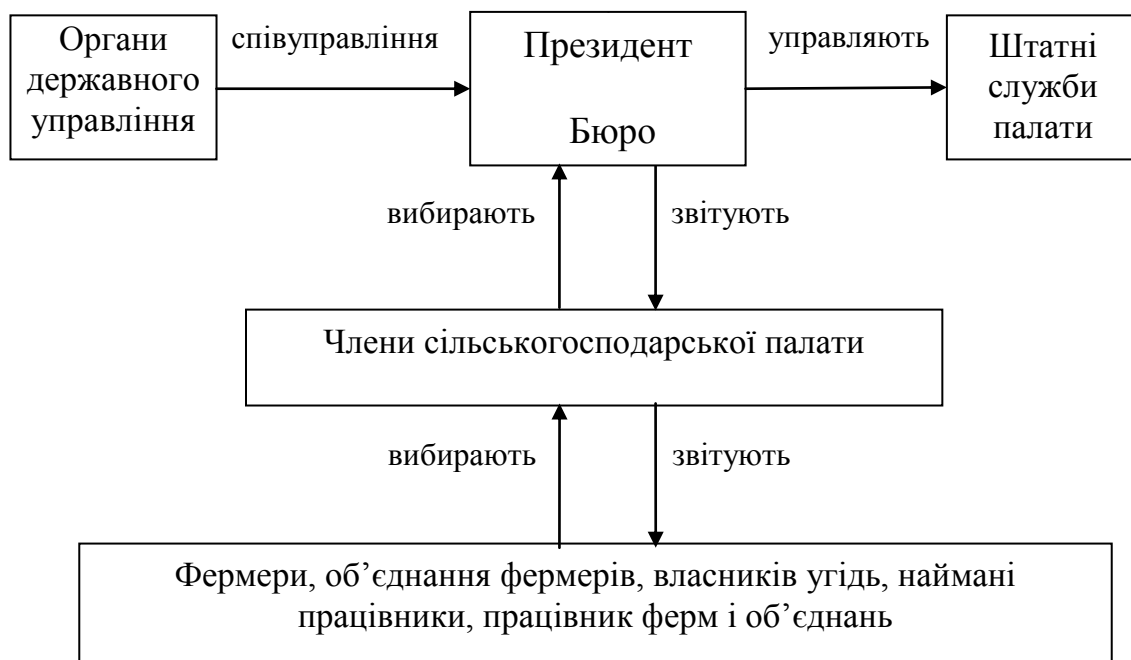

Рис. 1 – Управління в сільськогосподарській палаті департаменту

Отже, особливістю системи сільськогосподарських палат є те, що через них сільськогосподарські товаровиробники стають відповідальними за управління послугами, які їм необхідні для ефективної діяльності. Водночас вони при цьому свої дії мають узгоджувати з аграрною політикою держави. Держава, в свою чергу, має у своєму розпорядженні важливі засоби контролю діяльності палат. Палати мають кошти спеціального податкового походження, але це не означає, що вони можуть розпоряджатися ними безконтрольно. Прямі дотації держави також здійснюються на контрольній основі. Чим більше

державних замовлень виконують палати, тим більше коштів вони можуть залучити для надання фермерам послуг, найбільш ефективних з точки зору державних органів управління.

Завдяки державному забезпеченню значної частки фінансування сільськогосподарські палати можуть надавати фермерам послуги безоплатно, або за цінами, значно нижчими собівартості, що забезпечує їм більш високу конкурентоспроможність порівняно з приватними комерційними консультативними службами.

У кінцевому рахунку, система сільськогосподарських палат забезпечує дійовий контроль більшості сільськогосподарських послуг, які надаються сільськогосподарським товаровиробникам ними самими у співпраці з державними органами управління. Сільськогосподарські палати стали місцем, де здійснюється свого роду симбіоз між загальнодержавними і сільськогосподарськими інтересами щодо орієнтації сільськогосподарського виробництва.

Дещо інший підхід до організації низової ланки управління сільськогосподарським господарством в США. Тут структурні підрозділи Центрального апарату Міністерства сільського господарства мають на рівні графств свої офіси, які є одночасно структурами і державного управління, і самоуправління. Їх службовці не є, на відміну від вищих офісів штатів, федеральними службовцями. Крім штатних службовців, в штат офісів графств входять як адміністратори фермери, які обираються із сільськогосподарських виробників на загальних зборах. Вони працюють на своїх фермах, а в офісі засідають 1-3 рази на місяць (у залежності від потреби) для вирішення управлінських питань. Службовці офісів згідно своїх обов'язків працюють безпосередньо з кожним фермером, роз'яснюючи зміст федеральних програм, укладають контракти з виробниками продукції на участь в тій чи іншій програмі, ведуть із ними фінансові розрахунки, збирають відповідні статистичні та інформаційні дані тощо.

Завдяки такому принципу формування управління на рівні графств не тільки досягається узгодження інтересів державного і господарського управління, а й забезпечується правильна конструкція піраміди управління. Роботу спеціалістів графств доповнює наданням інноваційних технологічних, економічних й інших послуг фермерам добре структурована в системі університетів державна служба Extension.

В Україні відсутні структури, яким з переходом до ринкової економіки Міністерство аграрної політики та продовольства делегувало б функції, пов'язані з наданням допомоги товаровиробникам у впровадженні досягнень

технічного і технологічного прогресу безпосередньо в господарствах. Водночас виконувати ці функції районними управліннями розвитку агропромислового виробництва стало неможливим, оскільки вони, по-перше, вкрай обмежені кадрами, по-друге, в умовах ринку державне управління технологічними процесами об'єктивно обмежується повноваженнями приватних виробничих структур.

Спроба вирішити проблеми через дорадчі служби у вітчизняній інтерпретації, як і слід було очікувати, не увінчалась успіхом, оскільки вони не набули статусу ні європейських сільськогосподарських палат, ні американської служби Extension. На рівні районів ці служби практично відсутні. У результаті фермерські і особисті селянські господарства практично опинились поза межами економічного, юридичного, технологічного обслуговування з підтримкою держави, що потребує відповідних змін і доповнень до чинного законодавства у цій сфері.

В умовах глобалізації ринкової економіки і зростаючої конкуренції чи не найскладнішою для виробників проблемою є ефективний збут своєї продукції. Світова практика пройшла нелегкий шлях пошуку форм спільних дій товаровиробників з метою посилення своїх інтересів на ринку, серед яких на даному етапі найбільш поширеними стали *професійні господарські асоціації та їх об'єднання*. У Франції – це організації, які займаються просуванням збуту сільськогосподарської продукції, дотримуючись певних правил виробництва та умов продажу. Основною умовою збуту, зокрема, є зобов'язання виробника-члена професійної організації мінімум 3 роки збувати через свою організацію 100% своєї товарної продукції.

Повне уявлення про управлінські функції зазначених структур дає аналіз створення і функціонування Національного об'єднання виробників пшениці й інших зернових культур (надалі „професійне об'єднання”), організованого відповідно Розділу 3 „Про сільськогосподарські професійні організації” Закону Франції від 5 серпня 1960 р. щодо орієнтації розвитку аграрного сектора та доповнень до нього від 6 серпня 1962 р. [4].

Метою даного професійного господарського об'єднання є вивчення та захист економічних і соціальних інтересів своїх членів. У сфері виробництва і продажу пшениці й інших зернових об'єднання здійснює такі види діяльності:

- проводить моніторинг функціонування галузі, сприяє впровадженню агротехнічних інновацій, спрямованих на покращення якості, збільшення урожайності і зменшення собівартості пшениці й інших зернових, організовує навчання своїх членів;

- вивчає способи організації ринку пшениці й інших зернових;

- спрямовує зусилля на отримання ціни, яка б забезпечувала достатню винагороду для виробників пшениці, інших зернових;

- вивчає вартість виробництва і співвідношення, яке має існувати між вартістю пшениці, муки і хліба;

- збирає і розповсюджує відомості, корисні для виробників та споживачів, і надає органам державної влади інформацію про стан врожаю і запасів, ситуації на ринку;

- сприяє збільшенню обсягів продажу пшениці й інших зернових на внутрішньому ринку і при експорті;

- забезпечує представництво французьких виробників в органах державної влади Франції і ЄС, в національних, європейських і міжнародних професійних організаціях, а також в міжгалузевих організаціях.

Об'єднання складається з департаментальних (районних) відділів виробників пшениці й інших зернових, створених фермерами та їх громадськими і кооперативними структурами через призначених уповноважених представників.

Вищим органом управління професійного об'єднання є загальні збори представників від кожного департаменту, призначених відділом виробників зернових.

Кількість представників, призначених від кожного департаменту, встановлюється відповідно до встановлених представництв різних департаментів, які відповідають рівню виробництва зернових у департаментах.

Загальні збори наділені широкими повноваженнями для прийняття рішень, які пов'язані з діяльністю виробників зерна, заслуховують звіти і визначають стратегію організації, вибирають членів Адміністративної ради.

Рада наділена такими повноваженнями, перелік яких не є вичерпним:

- укладає будь-які договори коротко-, середньо- або довготривалого займу, або відкриває кредити на поточний рахунок у всіх касах „Credit Agricole " або в інших фінансових установах;

- представляє майно професійного об'єднання під будь-яку іпотеку, заставу або іншу форму гарантії відповідно до укладених договорів позики;

- набуває, обмінює будь-яке нерухоме майно, необхідне для досягнення мети професійного об'єднання, а також відчужує його;

- погоджує і приймає орендні договори, у тому числі ті, термін дії яких перевищує дев'ять років;

- дає свою згоду чи відмовляє у випадку вирішення питань судочинства;

- може створювати будь-які спеціальні підрозділи або суспільно корисні відділення і, у разі необхідності, призначати для них спеціальний бюджет.

Адміністративна рада засідає не менше одного разу в квартал. Вирішення поточних проблем доручається Президії і Президенту.

Джерелами фінансування професійного об'єднання є: членські внески окремих членів та організацій; різноманітні субсидії; всі інші джерела, відповідно до законодавства.

Професійні господарські об'єднання поширені у більшості країн світу. У Канаді, наприклад, вони легалізовані як маркетингові об'єднання. Діючи в межах своїх повноважень, дані організації охоплюють практично всі основні виробництва рослинницької і тваринницької продукції і відіграють важливу роль у формуванні регульованого аграрного ринку в країні, забезпеченні його стабільності і прогнозованості як для виробників, так і споживачів їхньої продукції. Законодавчо унормовано функції трьох груп маркетингових об'єднань: переговорних, з повноваженнями щодо встановлення ціни та правом регулювання виробництва. Об'єднання, що відносяться до першої групи, проводять переговори з покупцями продукції щодо мінімальної ціни, котра має бути забезпечена їх членами, а також якості продукції, обсягів продажу, схеми постачання й інших умов. Повноваження об'єднань другої групи дозволяє їм встановлювати ціну на продукцію, вироблену господарствами – їх членами, а також строки та умови її продажу. Маркетингові об'єднання третьої групи мають повноваження визначати для своїх членів кількість продукції, котру вони можуть виробити та продати.

Професійні об'єднання підтримуються державами, забезпечуючи їм законодавче поле, наділяючи їх відповідними повноваженнями та захищаючи від антимонопольного впливу. В Україні професійні господарські організації з вищезазначеними функціями і механізмами впливу на виробництво і збут сільськогосподарської продукції поки-що не легалізовані.

Функціонування одних професійних (в межах галузі) господарських організацій виявилось недостатнім для збалансування інтересів операторів аграрного ринку і споживачів продовольства. Асоціація виробників зерна, наприклад, на ринку стикається з інтересами асоціації трейдерів або виробників борошна, остання – з інтересами асоціації виробників хлібобулочних виробів і т.д. В умовах стихійних ринкових відносин політику цін, умов продажу, якості продукції й інш. диктує той, хто має сильніші економічні позиції. Ущемлення інтересів слабкіших веде до згортання виробничої діяльності в окремих сферах, що, у кінцевому рахунку, розбалансовує аграрний ринок.

В умовах організованих ринкових відносин, що сьогодні притаманно практично всім країнам усталеної ринкової економіки, для убезпечення суспільства від зазначених негативних явищ створюється законодавчо-

нормативна та інституційна база для ведення діалогу між галузевими представниками агробізнесу з метою урівноважування інтересів всіх учасників ланцюжка просування продукції від виробника до кінцевого споживача. Одним із таких напрямів виступає законодавче унормування створення і функціонування *міжпрофесійних об'єднань* (у ряді країн – узгоджувальних комітетів, маркетингових центрів, продуктових рад).

Міжпрофесійне об'єднання є недержавною громадською структурою, яка об'єднує репрезентативні професійні об'єднання (репрезентативні професійні об'єднання – об'єднання, які відповідають встановленим законодавством вимогам) на початковому і наступних етапах виробництва продукту (виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку, розподільчу сферу), що представляють кожний конкретний сектор, а також асоціацію споживачів, з метою підвищення якості управління продовольчим ланцюжком, домовленостей щодо підходів до ціноутворення, сприяння прозорості ринкових відносин, збалансування попиту і пропозиції тощо. Для цього вона має в своєму розпорядженні засоби для прийняття рішення і отримує обов'язкове фінансування під контролем адміністрації. По кожному виду продукції або групі кількох видів на національному чи регіональному рівнях держава визнає лише одну міжпрофесійну організацію.

Міжпрофесійні об'єднання співпрацюють з державними агенціями з регулювання аграрного ринку, виконуючи окремі делеговані їм функції, в т.ч. інтервенційні. Ці організації виконують також роль координаційних центрів для проведення діалогу між учасниками ланцюжка виробництва і реалізації певного виду продукту та органами державної влади, які визначають аграрну політику. Міжпрофесійні об'єднання в агропродовольчому комплексі Франції легалізовані Законом, який був прийнятий в липні 1975 р. і доповнений Законом про угоди міжпрофесійних об'єднань від 9 липня 1999 р [5].

Зазначені правові акти забезпечують можливість створення міжпрофесійних організацій по одному виду, або групі кількох споріднених видів продукції. На національному чи регіональному рівнях держава визнає лише одну міжпрофесійну організацію. Нині тут нараховується більше 60 організацій, які мають міжпрофесійний характер і охоплюють майже всі основні види агропродовольчого виробництва.

Загальні завдання міжпрофесійних організацій:

- забезпечення механізмів збалансування попиту і пропозиції та розвитку контрактних відносин між суб'єктами продовольчих ланцюжків;
- узгодження технологій виробництва, переробки, розфасування, пакування, презентації товарів;

- виконання доручень державних органів з регулювання аграрного ринку;
- усунення диспропорцій міжгалузевих цін та їх стабілізація.

Ініціатором створення міжпрофесійного об'єднання може бути репрезентативна професійна організація будь-якої сфери ланцюжка просування товару у агропродовольчому комплексі. При зростанні ринкових цін на продовольчі товари ініціатором створення міжпрофесійного об'єднання може бути асоціація споживачів.

У разі, якщо створюється загрозна ситуація на ринку певного продукту (наприклад, ринку м'ясо – чи молокопродуктів) і виникають конфлікти інтересів учасників продовольчого ланцюжка, з пропозицією створення міжпрофесійного об'єднання може звернутися до потенційних її членів державна установа. Після розгляду заяви-прохання та за висновками вивчення документів приймається постанова Уряду про створення міжпрофесійного об'єднання в конкретному агропродовольчому секторі.

Міжпрофесійна організація по молоку (CNIEL) [6] - єдине визнане Урядом об'єднання у молочному продуктовому комплексі. Через репрезентативні професійні об'єднання у ній представлені молочні господарства, молочні фермерські кооперативи та приватні переробні молокозаводи. Сюди входять також представники асоціацій інших секторів молокопродовольчого комплексу. Міністерство сільського господарства та продовольчого суверенітету, Міністерство економіки, фінансів та промислового і цифрового суверенітету делегують своїх представників у ролі спостерігачів (Рис. 2).

Рис. 2. – Структура міжпрофесійної організації молочно-продуктового комплексу.

Основні функції CNIEL:

– *регулювання виробництва.* Протягом кожної компанії по збиранню молока, що починається в квітні і закінчується в березні наступного року, до всіх виробників застосовуються квоти на виробництво молока незалежно від того, постачають вони його на переробні підприємства чи реалізують напряду споживачам;

– *управління ринками.* CNIEL разом з державним агентством з регулювання ринку розробляють заходи по управлінню ринками, які потім урядові структури Франції будуть відстоювати у Європейській комісії, та забезпечують виплату допомоги, що надається Європейським фондом орієнтації і сільськогосподарських гарантій (FEOGA) і є частиною загальної підтримки ринку;

– *допомога при складуванні:* передбачає 2 види операцій: перший - за фінансування ЄС - закупівлю надлишків масла або порошкового молока з метою вилучення їх з ринку на невизначений термін; другий;

– *перерахування допомоги підприємствам,* які протягом певного періоду здійснюють приватне складування певних видів продукції, що дозволяє переносити реалізацію цієї продукції на наступний сезон, коли цінова кон'юнктура більш сприятлива;

– *допомога при експорті,* яка називається "відшкодуванням", призначена для компенсації різниці між ціною на внутрішньому і світовому ринках;

– *прогнозування і орієнтація виробництва.* CNIEL разом з агентством з регулювання ринку має прогнозувати, готувати і брати участь у змінах, що відбуваються в молочній галузі. Для цього воно постійно здійснює аналіз і веде спостереження за змінами виробництва, структурами господарств, ринком молочної продукції;

– *надання економічних послуг членам організації,* навчання персоналу, розповсюдження чіткої інформації про регламентуючі, частіше складні, документи, про ситуацію на ринку і перспективи його розвитку, що є запорукою успіху галузі.

Міжпрофесійна організація для здійснення своїх функцій має у своєму розпорядженні:

– лабораторії, які проводять аналіз молока, що служить базою для розрахунків з його постачальниками;

– Національний Міжпрофесійний центр економіки молочної галузі, що займається всіма економічними питаннями від оцінки вартості виробництва до аналізу перспективи ринку;

– Міжпрофесійний центр документації і інформації, що займається

питаннями успішного збуту молочної продукції.

Держава співпрацює з міжпрофесійними організаціями при вирішенні питань впровадження цивілізованих правил щодо конкуренції та прозорості ринків сільськогосподарської сировини і продукції її переробки для задоволення внутрішнього попиту та створення можливостей експортних операцій згідно правил міжнародної торгівлі. Для цього:

- міністерства сільського господарства та економіки і фінансів делегують своїх уповноважених з визначеними функціями для участі у роботі визнаної міжпрофесійної організації;
- закон наділяє визнану міжпрофесійну організацію повноваженнями співпраць з інтервенційними агентствами, які делегують їй виконання окремих завдань з регулювання аграрного ринку;
- держава через міжпрофесійні об'єднання здійснює окремі механізми фінансової підтримки розвитку аграрного ринку. (Рис. 3).

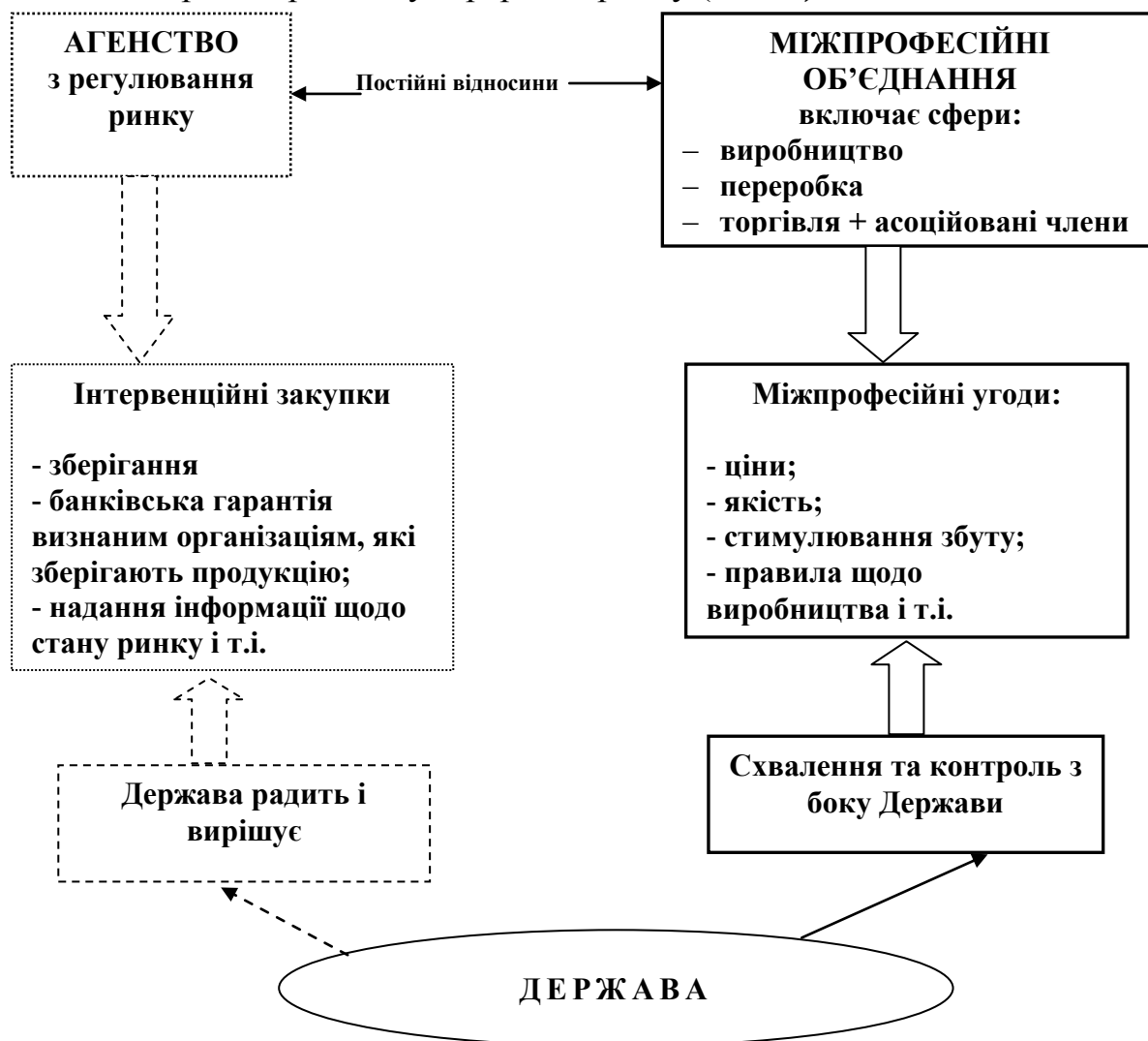

Рис. 3 – Схема взаємодії міжпрофесійної організації з державою та агентством з регулювання аграрного ринку

Основним документом, що характеризує сутність діяльності міжпрофесійної організації, виступає прийняття *економічної міжпрофесійної угоди*, яка передбачає:

- встановлення правил просування продукції на ринок;
- координацію пропозиції на продуктовому ринку;
- порядок укладання контрактів в межах продуктового підкомплексу;
- порядок здійснення процедур контролю якості продукції;
- принципи формування міжгалузевих цін.

Прийнята односторонньо міжпрофесійна економічна угода після підтвердження міністерствами сільського господарства і економіки та фінансів її відповідності чинному законодавству офіційно оприлюднюється і набуває *статусу акту, обов'язкового до виконання всіма учасниками аграрного ринку*.

Другим важливим документом є *фінансові міжпрофесійні угоди*, які передбачають критерії визначення розмірів, порядок здійснення міжпрофесійних зборів та перерахунку їх до міжпрофесійної організації.

Міжпрофесійні фінансові угоди розробляються на основі таких принципів сплати обов'язкових внесків, як: цільове призначення; пропорційність; річна сплата; солідарність.

Порядок збору обов'язкових добровільних внесків встановлюється за згодою всіх членів міжпрофесійної організації шляхом утримання цих зборів при здійсненні виплат виробникам за їх продукцію.

У випадку несплати, збори можуть бути стягнуті як цивільна або комерційна заборгованість – шляхом звернення до суду.

Місцем діалогу між державою і усіма професійними, міжпрофесійними, представницькими й іншими громадськими організаціями, що опікуються розвитком агропродовольчого комплексу Франції, стала Вища рада з орієнтації і координації сільського господарства і агропродовольчої промисловості при Міністерстві сільського господарства та продовольчого суверенітету Франції.

Склад Ради: виробники сільськогосподарської продукції (6 місць) і представники переробної промисловості (5 місць); торговці сільськогосподарською сировиною (2 місця); ремісники і незалежні торговці продуктами харчування (1 місце); представники профспілок робітників сільського господарства і агропродовольчої галузі (2 місця); делегат від об'єднання споживачів, представник спілки з захисту навколишнього середовища, землевласники – по 1 місцю; державні службовці - 10 місць.

Рада здійснює діяльність у трьох напрямках:

- сприяє діалогу між державою і представниками галузей щодо

основних напрямків у сільськогосподарській політиці, спільно з/або незалежно від різних комітетів і комісій, які займалися окремими аспектами такої політики;

-забезпечує прозорість під час прийняття рішень суспільного значення у сільському господарстві і агропродовольчій галузі, залучаючи при цьому представників інших секторів економіки, які пов'язані з сільськогосподарською діяльністю: споживачів, спілки з захисту навколишнього середовища, а також запрошуючи представників всіх професійних об'єднань сільськогосподарського виробництва, в тому числі і тих, які не беруть участі у міжпрофесійних об'єднаннях або ж в органах, що відповідають за певні аспекти сільськогосподарської політики;

-посилює позиції виробників сільськогосподарської продукції у відносинах з іншими секторами економіки, забезпечуючи їм державну підтримку під час розробки спільних правил поведінки на ринку.

Рада забезпечує зв'язок між: галузевими політиками в агропродовольчому комплексі щодо модернізації виробництва, напрямками розвитку галузей агропродовольчого комплексу та діями суб'єктів у сфері продуктового ланцюжка.

До її функцій відноситься координація дії державних інтервенційних агенцій з регулювання ринку і міжпрофесійних об'єднань, економічної політики щодо виробництва і географічної зони, розподілу дотацій, що виділяються на прикладні дослідження і на технічне забезпечення виробників сільськогосподарської продукції.

Рада визначає стратегію розвитку агропродовольчого комплексу і новітні напрями сільськогосподарської політики, розробляє правила введення в обіг продукції і договірних відносин між галузями продуктового ланцюжка. Нею приймаються розпорядження щодо:

- розподілу асигнувань з державного бюджету між різними підрозділами;

- організації роботи: призначення президента, розподіл завдань між членами Ради і міжпрофесійними об'єднаннями;

- рекомендацій з визнання міжпрофесійних об'єднань;

- затвердження об'єднань виробників, які зможуть скористатися допомогою ЄС;

- утворення робочих груп для поглибленого вивчення певних питань і тематичних груп для розробки звітів;

-проведення проміжних зустрічей між кожним засіданням за участю міністерських служб та керівників основних організацій для розгляду спірних питань та їх остаточного вирішення.

Таким чином, починаючи з сільськогосподарських палат, професійних господарських організацій через формування міжпрофесійних об'єднань та утворення Вищої ради держава завершила створення правових засад регулювання економічних відносин в агропродовольчому комплексі самими товаровиробниками у співпраці з партнерами по АПК та державою.

Міжпрофесійні об'єднання, які завершують зазначену систему в агропродовольчому комплексі, виступають одним із важливих факторів переходу від малорегульованого виробництва продукції до її виробництва з врахуванням реальної ситуації на конкретному і відкритому ринку. За допомогою правильного розподілу між різними етапами просування продукції від виробника до споживача при сприянні міжпрофесійних організацій досягається збалансування попиту і пропозиції, виробляються ті види продукції, які водночас забезпечують продовольчу безпеку країни, знижуються диспропорції міжгалузевих цін, забезпечується відповідна економічна ефективність виробництва продовольчих товарів.

Визнаючи ефективну роль поєднання господарського самоуправління і державного управління в системі соціально-економічного розвитку продовольчих ланцюжків, Європейський Парламент та Рада прийняли 17 грудня 2013р. Регламент [ЄС] № 1308/2013 "Про спільну організацію ринків сільськогосподарської продукції", яким встановлено загальноєвропейські умови визнання міжпрофесійних організацій, їх завдання, принципи організації і функціонування [7, 8].

При Міністерстві сільського господарства та продовольства України за ініціатииви автора була створена робоча група з участю французьких спеціалістів для розробки проекту закону, який імплементував практику країн ЄС щодо функціонування міжпрофесійних організацій. Проект Закону «Про професійні і міжпрофесійні об'єднання в агропродовольчій сфері» був переданий парламенту у встановленому порядку і пройшов перше читання, однак подальше його проходження припинено.

В контексті очікуваного членства України в ЄС парламентарям необхідно повернутися до завершення роботи над зазначеним вище законодавчим актом, оскільки без нього і названих у цьому дослідженні інших правових актів входження українських виробників сільськогосподарської продукції в регульований європейський ринок буде досить проблематичним.

Список використаних джерел:

1. *Chamber d'agricultur. Code rural. Livre V. TITR Premier.* – P. 897-904
2. *Le réseau des chambres d'agriculture* URL: <http://surl.li/tnyxz>
3. *Chambre d'agriculture France. (APCA).* URL: <http://surl.li/tnyxp>
4. *D'orientation Agricole. Loi n. 60-808 du 5 aout 1960. Code rural.* – P. 1791
5. *Accords interprofessionnels. Code rural.* – P. 2133 – 2138.
6. *Centre National Interprofessionnel de l'Economie Laitière (CNIEL)* URL: <https://www.filiere-laitiere.fr/en/organizations/cniel>
7. *Regulation (EU) No 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 establishing a common organisation of the markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007/* URL: <http://surl.li/tnyxc>
8. *Cadilhon Jo. Dedieu Marie-Sophie.(2011) Les organisations interprofessionnelles : un outil répandu de gestion des filières. Centre d'études et de prospective. Analyse N° 31 - Juin 2011 p. 1-4* URL: <http://surl.li/tnyww>

1.13. Особливості створення та просування бренду університету**Перерва П.Г.,**

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки бізнесу і міжнародних
економічних відносин,

Мирошник Т.О.,

здобувач вищої освіти третього рівня,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

В сучасному світі, де розвиток нових технологій набирає все більших темпів, кожна людина намагається не відставати від прогресу та вчиться кожного дня. У період навчання у школі, дітей навчають пізнавати світ та вивчати його з різних сторін, але і в цей період, кожного спонукають до вибору професії. Тому зараз дуже важливо зробити правильний вибір освітньої організації, в якій тебе будуть навчати. На сьогодні пропозицій на ринку освітніх послуг стало більше, зростає рівень конкуренції між навчальними закладами, між факультетами та навіть між кафедрами, тому задача виділитися, мати якісь особливі переваги стає надзвичайно актуальною. На нашу думку, саме технології бренд-менеджменту допоможуть правильно побудувати ринкову стратегію для пізнаваності на ринку освітніх послуг та залучити більше абітурієнтів саме до своєї професії, свого навчального закладу та свого структурного підрозділу.